

PUNT-DIARI

Balanç de vint anys

JOAN MIRÓ I AMETLLER

La Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 1969, va obrir a Girona una secció delegada de la Facultat de Lletres. L'any següent van iniciar-se les activitats d'una altra delegació, la de Ciències. Amb les dues delegacions, transformades més tard en Col·legi Universitari, la ciutat engegava per tercera vegada l'aventura universitària i s'esperava que aquest intent del darrer terç de segle XX no fos estroncat com ho havien estat els dos anteriors. Tot i l'esforç de voluntat que representà per a l'inici dels ensenyaments, el fet de no destinar-hi edificis definitius els atorgava un caràcter provisional que esdevenia, segons com, amenaçador. Un exemple d'aquesta provisionalitat va ser el tancament del curs d'econòmiques, que funcionà del 1971 al 1973.

Un Col·legi Universitari

L'enfocament inicial de la docència no era tampoc massa esperançador. Els professors residents a Girona i contractats amb dedicació exclusiva a la universitat eren relativament pocs. La major part del professorat compartia la feina universitària amb una altra i els professors viatgers, que venien un o dos dies a la setmana per impartir classe, eren força nombrosos. A més, un sector important dels universitaris consideraven que aquest funcionament era l'adequat per a centres com el Col·legi Universitari, allunyats de l'àlma mater.

D'altra banda, els col·legis universitaris eren centres on només s'impartien

Cronologia

- 1969 Es crea la delegació de Lletres.
- 1970 Es crea la delegació de Ciències.
- 1971 S'inicia el primer curs de ciències econòmiques.
- 1972 Es reconeix provisionalment el Col·legi Universitari de Girona.
- 1973 Es clausuren els estudis d'econòmiques. Es fa la primera petició d'integració.
- 1975 La delegació de Lletres es trasllada a l'edifici del Seminari menor.
Albert Casellas, president de la Comissió Gestora del Patronat (Més tard el succeirà Pere Franch).
- 1976 Jordi Nadal, director del Col·legi. (Després ho seran Joaquim Nadal, Jordi Nadal per segona vegada, Jordi Balasch, Josep Nadal i Joan Miró).
- 1977 Se signa el conveni.
- 1980 Es demana la Facultat de Veterinària per a Girona.
- 1982 El Col·legi Universitari de Girona s'integra a la Universitat Autònoma de Barcelona.
- 1985 S'aprova anar cap a la creació de l'Estudi General de Girona.
- 1986 Se suprimeixen els primers cursos de matemàtiques i física, i comença el primer cicle de dret.
- 1988 S'inicien els segons cicles de filosofia i història catalanes.
- 1989 S'aprova la divisió del Col·legi Universitari de Girona en l'Estudi de Lletres, l'Estudi de Ciències i l'Estudi de Dret, en el marc de l'Estudi General de Girona.

primer cicles (els tres primers cursos) de llicenciatures. A Girona, els ensenyaments de lletres eren molt nombrosos i els de ciències incomplets. L'elecció de les carreres va ser temptativa i en anys posteriors va ser necessari eliminar-ne algunes i completar-ne altres. De bon començament, hom creia que calia instaurar els estudis de dret, que no van arribar fins a l'any 1986.

Finalment, tampoc es va solucionar amb rapidesa suficient la situació legal del centre. El Col·legi Universitari de Girona era un centre oficial adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona, la qual cosa significava que l'economia del centre i el seu funcionament corresponien al d'una entitat privada. Sistemàticament, el pressupost anual era deficitari en un milió de pessetes aproximadament. Tot s'havia de sacrificar al pagament de les nòmines, que sovint es cobraven amb mesos de retard. El pressupost de funcionament era, any rera any, cada cop proporcionalment més baix. L'any 1977, per exemple, era només el 6,2% del pressupost total. Només eren possibles les inversions mínimes i les despeses de pràctiques i dotacions bibliogràfiques imprescindibles. La subvenció del Ministeri era de dues-centes mil pessetes. La resta es cobria amb aportacions dels organismes membres del Patronat: la Diputació, la Cambra de Comerç, la Caixa de Girona i la Universitat Autònoma de Barcelona, que cedia part del valor de la matrícula oficial i pagava els sous d'alguns professors, entre els quals la part proporcional dels viatgers, i, sobretot, amb les sobretaxes de matrícula pagades pels alumnes, que van arribar a igualar el preu de la matrícula oficial.

Els anys més difícils

Ja s'ha explicat, en aquesta mateixa revista (núm. 113) i recentment al *Punt Diari* (28 d'octubre de 1989), quina ha estat l'evolució de la situació legal del Centre. El 1972, un decret havia reconegut provisionalment el Col·legi Universitari de Girona. Un altre decret, el mateix any, derogava el decret que serví de base legal per a la creació dels col·legis universitaris, l'any 1969, i en modificava la regulació. El maig del 1973, la Diputació, que assumia la gestió legal del centre, sol·licitava l'adaptació del Col·legi Universitari de Girona a la nova normativa com a centre integrat, és a dir, sostingut amb fons ministerials, i en modificava convenientment els estatuts, que foren aprovats pel ple de la corporació l'agost de 1973. El sotsdirector general de centres universitaris contestà l'agost de 1975, que la ins-

Cafeteria del CUG.

MICHEL BATALLER

tància no s'ajustava al model oficial i faltava l'informe del rector. Per tant, retornava la documentació a la Universitat.

Mentrestant, els coordinadors de Lletres i Ciències del Col·legi Universitari, aleshores els Drs. Àngel Anton i Joan Miró, procuraven aproximar les seccions i fer funcionar el Centre segons una política conjunta. Alhora, es procurava contractar els professors amb dedicació completa al Centre i reduir el nombre de professors viatgers. D'aquesta manera, el funcionament intern del Col·legi millorava, augmentava la rendibilitat acadèmica, es reforçava la presència del Centre. Com a contrapartida, la càrrega docent per professor era força superior a l'habitual en una universitat.

El tancament de la Universitat de Valladolid detonà, a principi de l'any 1975, una llarga vaga que no acabà fins a final de curs. Les relacions amb les autoritats polítiques de Girona, que no eren precisament excel·lents, es deterioraren. Com a mostra relataré algunes anècdotes. Faig constar prèviament que la meua consideració pel senyor Xuclà, aleshores president de la Diputació, evolucionà progressivament cap al respecte personal. Si les representacions professionals respectives definien el caràcter dels nostres tractes, haig d'afegir que volia comprendre les condicions de la seva posició sense haver de renunciar als principis que emmarcaven la meua actuació. Un dissabte, em va convocar a la Diputació per parlar amb qui era aleshores coordinador de la secció de Ciències. Quan ja feia tres hores que era a la sala d'espera, em va fer entrar. Em va fer una pregunta. Li vaig respondre amb una negativa i, immediatament, em va acomiadar en sec. Recordo també que el governador civil, a qui vaig oferir en nom del professorat de Ciències la possibilitat d'encarregar al Col·legi un estudi sobre la contaminació ambiental de les comarques gironines, molt abans de l'escàndol de la primera gran pollució del Ter, va recomanar-me, per tota resposta, l'estudi de la contaminació dels grans llacs americans.

Entre subtils advertències indirectes de tancament, induïdes pel desconcert que provoca en la mentalitat de les autoritats polítiques de l'època sostenir econòmicament un organisme, una part del qual feia impunement vaga indefinida, la Diputació, després d'una conversa informal del president amb el ministre, va modificar la petició d'integració per la d'adscripció. L'octubre de 1975 va constituir-se la Comissió de Patronat del Col·legi Universitari de Girona, prevista als estatuts del 1973, i

MIGUEL BATALLER

Un passadís del CUG.

la Diputació es distancià del Centre. Fou designat president del Patronat del Dr. Albert Casellas. El Col·legi Universitari elegí director el Dr. Jordi Nadal a final del curs 1975-76, i realitzà un esforç de supervivència extraordinari adreçat a obtenir la integració a la Universitat Autònoma de Barcelona.

El curs 1976-77, la situació va donar tomb radical. El dèficit pressupostari previst per a l'any 1976 era de sis milions de PTA i ningú no sabia com cobrir el pressupost de l'any 1977. Aquesta vegada, la protesta solidària i pública de professors i alumnes va ser relativament ben acollida. Les autoritats locals van comprendre que calia trobar una solució per al col·legi Universitari i, malgrat algunes advertències que haig de qualificar de cordials sobre les influències polítiques dins la Universitat (l'Assemblea Democràtica de Girona era el motor de la contestació ciutadana) i la detenció d'un estudiant que va ser alliberat immediatament mitjançant la intervenció de l'alcalde Ribot, el governador civil, Armando Murga, convocà el 30 de juny de 1977 la comissió de Patronat i altres entitats i van acordar ressuscitar el projecte d'integració

i signar un conveni econòmic que distribuïa el pressupost entre els presents en aportacions percentuals. Hom indicà als professors que havíem d'assistir a aquesta reunió que callessin, malgrat les crítiques que es fessin a la nostra actuació. S'incorporaren aleshores a la Comissió de Patronat l'Ajuntament de Girona, la Caixa de Pensions i l'agrupació de Col·legis Professionals.

El pressupost es va cobrir amb aportacions de tots els organismes (la de la Universitat Autònoma de Barcelona, en forma de professorat, va arribar a ser de l'ordre de 35% del pressupost) i un augment de les sobretaxas de matrícula. La subvenció ministerial també augmentà. D'altra banda, es regularitzaren les aportacions de la Diputació, que contribuïa amb una quantitat important, gràcies a la previsió del Dr. Tarrés, ponent de cultura, que les va fer programar per trimestres avançats.

Triat el camí de la integració, la Junta de govern de la Universitat Autònoma de Barcelona aprovà sol·licitar-la el 14 de setembre de 1978 i la documentació fou tramesa al Ministeri. El darrer entrebanc era la «Junta Nacional de Universidades», que no es reunia mai. L'any 1979, el Consell de

rectors, presidit pel ministre d'Universitats i Investigació, examinà les peticions d'integració de diferents col·legis universitaris. No en van aprovar cap.

Sorprenentment, l'any 1980 el Consell de ministres aprovà una nova normativa per integrar col·legis universitaris. Interrogats verbalment, els funcionaris del Ministeri van respondre que no calia refer la documentació de Girona.

Una facultat

Els centres universitaris gironins van iniciar una nova batalla enmig d'aquest conflicte: veterinària. L'any 1980, una comissió formada per representants de les institucions polítiques, professionals gironins del sector i universitaris, tant del Col·legi Universitari com de l'Escola Universitària Politècnica de Girona, sol·licità formalment la creació d'una facultat de veterinària a Catalunya i la ubicació a Girona d'aquests estudis. Es redactaren informes, es van fer gestions, es polemitzà amb altres poblacions de Catalunya que també reclamaven veterinària. Al capdavant, la Facultat s'instal·là prop de Barcelona i se'n comunicà que s'organitzaria de manera

Assistents al primer certamen poètic de llatí.

que el segon cicle es fes a Girona... No se'n va parlar mai més.

Essencialment, els universitaris gironins volíem una facultat a Girona, uns estudis de segon cicle que depassessin el sostre del Col·legi, limitat al primer cicle. Una Facultat que fos «el nucli de condensació» del progrés universitari, que impartís uns estudis que no es fessin enlloc més a Catalunya, i provoqués la mobilitat de recursos econòmics, humans i tècnics necessària per catalitzar el creixement dels altres estudis. Girona era, i ha estat molt temps, l'única circumscripció de Catalunya sense facultats ni escoles superiors. No vam aconseguir veterinària; però va ser més greu que no se'ns proposés res a canvi. Hem hagut d'esperar quasi una dècada per aconseguir uns segons cicles a lletres i encara se'ns discuteixen a ciències.

Mentrestant, el mateix any 1982, el Col·legi Universitari de Girona havia elegit un nou director, Jordi Balasch, i Josep Nadal com a sots-director. Les persones que havien ocupat càrrecs directius havien exhaurit la capacitat de gestió i actuaven condicionades per l'evolució del Centre. Calia una nova actitud davant les autoritats acadèmiques i una renovació de càrrecs com-

portava necessàriament un nou estil de fer les coses i noves idees. La complexitat i delicadesa de la gestió i l'estimulació de la il·lusió indueixen freqüentment a una implicació personal absoluta en els càrrecs universitaris. Certes decisions es fan aleshores més amargues. Llavors, convé canviar.

No cal explicar altra vegada les incidències finals de la integració. El Dr. Balasch va emprendre una acció decidida adreçada prioritàriament a fer circular la petició i reclamà la intervenció de les institucions i dels polítics catalans de la democràcia fins que l'octubre de 1982 (decret del dia 18 signat el 15, BOE del dia 23), quan el Centre feia tretze anys, potser com un acte electoral més d'una UCD en crisi, es feia saber la integració del Col·legi Universitari de Girona a la Universitat Autònoma de Barcelona.

El redreçament

Josep Nadal fomentà l'augment de les inversions i del personal, afavorí la recerca, gestionà l'obtenció de beques i millorà les condicions de treball del professorat. El Dr. Nadal esdevingué tot seguit director del Col·legi Universitari

Presidència del certamen.

Evolució del professorat i l'alumnat del Col·legi Universitari de Girona

Curs	Alumnes			Professors		
	Lletres	Ciències	Econòmiques	Lletres	Ciències	
1969/70	130			27		
1970/71	287	98				
1971/72	378	175	52			
1972/73	360	211	37	26	31	
1973/74	364	209				
1974/75	378	234				
1975/76	412	206				
1976/77	409	233		43	23	
1977/78*	428	251		41	24	
1978/79	353	150		42	25	
1979/80	393	175		41	27	
1980/81	404	167		39	23	
1981/82	486	186		43	26	
1982/83	529	207		43	27	
1983/84	615	229		42	30	
1984/85				41	30	
1985/86	719	285		43	32	
			Dret**			Dret
1986/87	683	311	135	44	32	5
1987/88	732	343	259	52	31	9
1988/89	813	385	341	57	32	14
1989/90	1044	418	394	66	33	15

* Fins al curs 1977/78, hom comptava els matriculats per cursos, repetint els alumnes que en seguien més d'un. El curs següent hom va comptar els alumnes individuals, independentment de quants cursos fessin.

** La Secció de Dret va ser inaugurada el curs 1986/87.

de Girona i va emprendre una llarga lluita per compensar el baix cost de la integració presentada al Ministeri.

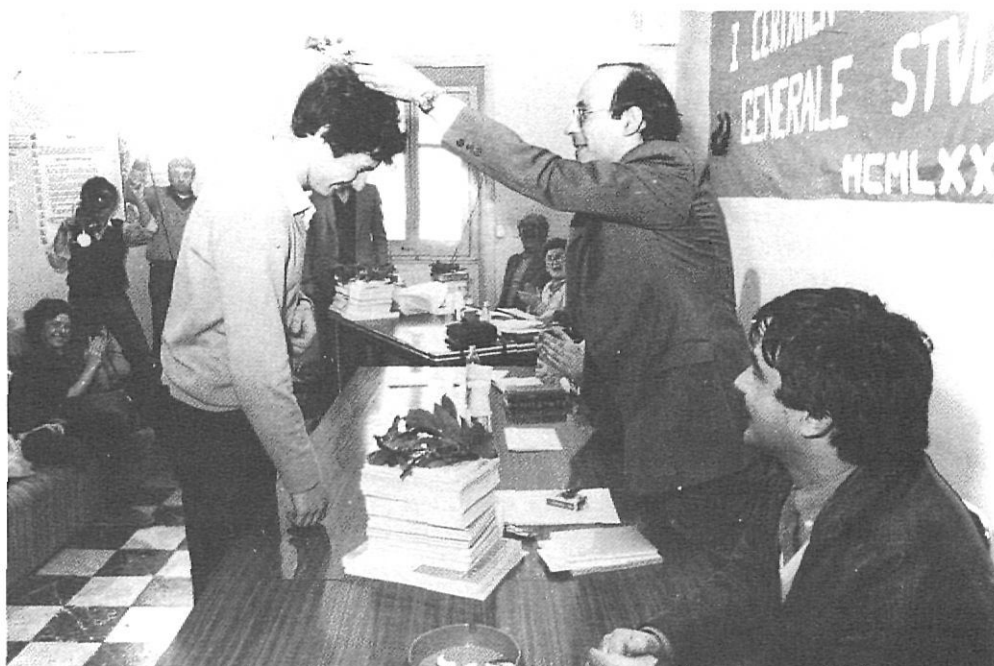
En aquest marc, a fi i efecte de fer convergir diferents línies d'investigació i poder impartir programes de doctorat, van ser creats dos instituts de recerca: el de Llengua i Cultura catalanes (dividit en dues seccions: la Francesc Eixi-

menis i la Jaume Vicens Vives, d'Història de Catalunya) i el d'Ecologia aquàtica. La dotació humana i material del centre va millorar considerablement i, mitjançant els instituts o paral·lelament, s'han aconseguit assessores i, recentment, s'ha participat en contractes de la Comunitat europea i en el programa Erasmus.

Els estudis universitaris a Girona havien assolit una transformació qualitativa. Els diferents centres creixien, proposaven nous estudis i manifestaven una vitalitat i una capacitat d'iniciatives considerables. El Col·legi Universitari de Girona reorganitzà els estudis que s'impartien. Hom va suprimir els primers cursos de matemàtiques i física, s'inicià el primer curs de dret l'any 1986, es va completar el primer cicle de filosofia i es feia possible seguir parcialment els estudis de filologia clàssica i de farmàcia. Les condicions reals depassaven els límits legals imposats per la definició dels col·legis universitaris: impartir el primer cicle. A més, l'aproximació entre els centres que depenien de la Universitat Autònoma de Barcelona era evident i exigia un projecte transformador. El desembre de 1985, la Junta de Govern de la Universitat d'Estudis Empresarials, encara

Aquí i a la pàgina de la dreta, tres aspectes del certamen.

Procedència dels alumnes

Segons les enquestes de matriculació i un estudi sobre les procedències dels alumnes del Col·legi Universitari de Girona (1988), realitzat per Dolors Muñoz i Anna Ronquillo, professores de l'Estudi General (Escola Universitària d'Estudis Empresarials), hom pot dir que, quan el centre ja tenia un funcionament regular, la distribució percentual proporcionava els resultats següents:

	Lletres/Ciències/Dret		
Girona metropolitana	28	26	39
La resta del Gironès i el Pla de l'Estany	17	20	12
L'Alt i el Baix Empordà	31	30	20
La Garrotxa	5	7	4
La Selva	13	9	12
El Ripollès i la Cerdanya	1	2	1
Altres	5	6	12

Per tant, aproximadament un 50% dels alumnes de les seccions procedeixen del Gironès i el Pla de l'Estany. Si atenem les comarques més ben comunicades, d'elles procedeixen aproximadament el 80% dels alumnes. Les altres procedències comprenen el Maresme i, més rarament, Osona; aquest percentatge és més alt en el cas de dret, ja que reflecteix la incorporació del Barcelonès com a conseqüència de la distribució dels alumnes basada en la pre-inscripció.

adscriu però que es volia integrar a la Universitat, l'escola Universitària d'Infermeria, que també manifestava la seva voluntat d'integració, i el Col·legi havien de funcionar com un sol Centre. Josep Nadal fou designat coordinador d'un centre de centres que esdevenia, per la seva magnitud, el quart de l'Autònoma. L'any 1988 va ser elegit un equip format per Joan Miró (director), Joan Nogué (sots-director) i Sergi Bonet (secretari) per governar el Col·legi Universitari de Girona, col·laborar amb els altres centres universitaris en la conformació definitiva de l'Estudi General i, quan ho aprovà el claustre del Centre, gestionar la transformació del Col·legi en tres Estudis: Ciències, Lletres i Dret.

El curs 1988-89 s'iniciaren els segons cicles de filologia catalana i d'història de Catalunya i es presentaren els projectes de segons cicles de ciències, alhora que s'estudiaven noves pro-

postes de creixement. El condicionament legal obligà a matricular els alumnes de segon cicle com si fossin alumnes de la Facultat de Lletres del Campus de Bellaterra, i per un any, resuscità la figura de la delegació. Aquesta situació ha estat rectificadada *enguany*. El decret de creació de l'Estudi General de Girona li atorgarà legalitat.

Consideracions finals

El 26 de juliol de 1989, la Junta de govern de la Universitat Autònoma de Barcelona ha aprovat el reglament de l'Estudi General. El Col·legi Universitari, *gairebé a tocar del seu vintinari*, ha deixat de ser per construir adequadament l'Estudi General de Girona.

S'ha rectificat, així, l'enfocament inicial. El nou Centre ja no té una limitació de la docència al primer cicle simplement. Ara, per equilibrar els estudis, cal completar les llicenciatures de ciències amb dos segons cicles, biologia i química. Uns segons cicles de qualitat, amb característiques específiques que els diferenciïn d'altres estudis universitaris que s'imparteixen a Catalunya, de manera que manifestin un poder d'atracció sobre un alumnat pro-

cedent de tot arreu. El preu que s'ha pagat és la desaparició de l'etiqueta Col·legi Universitari de Girona.

El nombre de viatgers ha disminuït enormement, malgrat l'increment del professorat. No obstant això, existeixen encara desequilibris entre les àrees docents, encara existeixen mancances de personal administratiu i laboral i la inserció del nou professorat, el més recent, els darrers arribats, a la societat gironina no es pot qualificar de reeixida.

Els Estudis actuals, procedents del Col·legi Universitari de Girona, continuen de rellogats als mateixos locals que fa vint anys. Ciències és a la banda esquerra de la Casa de Cultura, on a més de la segona planta comparteix amb la Direcció, l'Administració i la Secretaria de l'Estudi General una part de la primera planta. Lletres i Dret són al Seminari menor, on els acompanyen els Estudis d'Empresarials, la delegació de l'Institut de Ciències de l'Educació i l'Escola d'Educadors Especialitzats. Les úniques ampliacions importants han estat l'ocupació dels antics locals de la UNED de l'edifici del Seminari i tres aules de la planta baixa cedides a precari per a l'administració del Seminari. En aquests espais reduïts s'apil·loren aules, despatxos, laboratoris, sales

MIQUEL BATALLER

MICHEL BATALIER

d'actes i d'esplai, biblioteques, vestíbuls, oficines, etc. La superfície disponible per persona (professor, alumne o membre del personal d'administració i serveis) és inversementament petita. La construcció de les Àligues pal·liarà parcialment aquest problema que s'arrossega des dels orígens. Però no es pot pensar en una solució que apunti a ser definitiva fins que comencin les obres al convent de Sant Domènec.

Fins al reconeixement de l'Estudi General, el decret de creació del qual encara no ha aparegut al DOG, Girona ha estat discriminada en la distribució sobre el mapa català de facultats i escoles superiors. No nego pas la responsabilitat dels universitaris; però nosaltres no som els únics responsables. Els projectes futurs de la Universitat Autònoma de Barcelona per a Girona i les característiques de l'organització universitària de Catalunya anunciats pel Consell Executiu de la Generalitat poden capgirar aquesta situació. Però la història dels darrers vint anys suggereix que no ens podem conformar amb les frases que inclouen verbs en futur. Les fites aconseguides han estat el resultat de múltiples esforços, individuals i col·lectius. Els nous èxits dependran especialment de la nostra intel·ligència i de la nostra capacitat de treball. No podem ni aturar-nos ni esperar massa temps. Els nostres representants, els nostres governants, les nostres institucions han d'intervenir-hi amb vigor. La universitat de Girona requereix un suport enèrgic.

Què ha representat el Col·legi Universitari per a la circumscripció de Girona? Avaluat-ho potser ens faria

entrar en el camp dels intangibles. D'altra banda, atès el projecte d'una Universitat de Girona, crec que s'ha de contemplar el conjunt d'estudis universitaris amb els quals comptem. Hom pot fer un càlcul senzill, que em proposava l'actual president del Patronat: multiplicar el cost extra que significa anar a estudiar a Barcelona durant vuit mesos pels aproximadament cinc mil estudiants universitaris que són a Girona. El resultat és de l'ordre dels milers de milions de PTA cada any. I el nombre d'alumnes pot augmentar completant els segons cicles i amb nous estudis. No es pot afirmar que els estudis universitaris hagin trencat l'estructura de classes de la societat gironina. La selectivitat econòmica precedeix la universitària. Però ha facilitat cursar estudis a força gent, que no s'ho hauria pogut permetre en cas contrari. L'existència dels estudis universitaris ha modificat l'ambient cultural i el potencial econòmic de les comarques, no només a Girona. Sovint he proposat elaborar una estadística dels llocs de treball i dels càrrecs de tota la circumscripció ocupats avui per titulats que han estudiat a Girona; una valoració de les iniciatives industrials, científiques, humanístiques, culturals, etc. protagonitzades pels nostres antics estudiants. I comparar el capital humà així conservat i fomentat amb el model previsible si no haguéssim existit.

Joan Miró és director del CUG.